

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 26 augusti 1914 kl. 1 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 11 i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående behovet och omfattningen av den påbjudna mobiliseringen utav landstormen m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till kammarens femte tillfälliga utskott remitterad motion har herr *Lindhagen* hemställt om skrivelse till Kungl. Maj:t angående behovet och omfattningen av den påbjudna mobiliseringen utav landstormen m. m.

Utskottet hänvisar till motionen, vilken avslutas med följande yrkande:

att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte 1) meddela riksdagen någon underrättelse, i vad mån och på vad sätt de påbjudna landstormsmobiliseringarna betingas av situationen, ävensom tillse, att de ej genom alltför stort militärt nit vidgas utöver behovet; 2) hålla hand däröver, att ej dessa mobiliseringar genom sin anordning hålla befolkningen i onödig oro eller här och var till äventyrs rent av utnyttjas för att uppjaga en stämning, som snarare kan motverka deras verkliga ändamål.

I anledning av vad motionären anfört har utskottet hänvänt sig till herr statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet med vissa förfrågningar, varå följande svar lämnats:

»I sin motion i andra kammaren, nr 268, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående behovet och omfattningen av den påbjudna mobiliseringen utav landstormen m. m. yttrar herr *Lindhagen* å sid. 3: Åtminstone

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 5 avd. 11 häft. (Nr 11.)

*Uttrande av
chefen för
lantförsvars-
departe-
mentet.*

borde man kunna begära, att riksdagen fordrade och erhöll rapporter om det allmänna läget och dess olika förskjutningar*), såvitt oss angår, och att i någon mån riksdagen också erhöll någon vägledning rörande behovet av försvarsåtgärder och huru de ofantliga, begärda anslagen skola användas.**)

*) Om de utrikespolitiska förhållandena kunna upplysningar endast lämnas till hemliga utskottet.

***) Angående de vidtagna försvarsåtgärderna hava vid flera tillfällen utsänts officiella kommunikéer. Vad därutöver kan meddelas, torde delgivas hemliga utskottet.»

*Utskottets
yttrande.*

Vad först angår motionärens yrkande, att riksdagen skulle anhålla om »någon underrättelse i vad mån och på vad sätt de påbudna landstormsmobiliseringarna betingas av situationen», finner väl utskottet, att det i och för sig vore önskvärt, att riksdagen hölles underkunnig om vår utrikespolitiska ställning, särskilt i den mån densamma anses nödvändigögra åtgärders vidtagande inom landet. Vidkommande landstormsmännens inkallande till tjänstgöring, vilket, då icke viss årsklass eller vissa årsklasser varit föremål för inkallelse, utan andra för den stora allmänheten oklara principer blivit följda, någon gång fått ett sken av godtycke, synes det vara av vikt, om upplysningar kunde lämnas angående de grunder, som därvid tillämpats samt den allmänna arten av de inkallades tjänstgöring.

Men då det å andra sidan är uppenbart, att Kungl. Maj:t under nuvarande förhållanden icke kan offentligöra alla de åtgärder, som betingats av situationen, lär en anhållan av den innebörd motionären ifrågasatt icke föranleda, att Kungl. Maj:t härutinnan lämnar riksdagen mera ingående redogörelser, än som, oavsett en dylik anhållan, kan bliva händelsen. Dessutom vill utskottet erinra om att riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag utsett särskilda deputerade enligt 54 § regeringsformen att med Konungen överlägga om ärenden, som böra hemlighållas; och lär Kungl. Maj:t icke underlåta vare sig att giva dessa riksdagens förtroendemän kännedom om nu ifrågavarande åtgärder och grunderna för dem eller att av dessa förtroendemän skaffa sig vetskap om de uppfattningar, som göra sig gällande inom riksdagen. Utskottet har på sålunda angivna skäl icke ansett sig kunna tillstyrka motionen i denna del.

Motionärens yrkanden i övrigt, vilka avse, att icke »allt för stort militärt nit» bör göra sig gällande vid och icke »onödig oro» uppjagas

medelst landstormsmobiliseringarna, synes utskottet vara av så allmänt innehåll, att den subjektiva uppfattningen skulle komma att fälla utslaget vid avgörande av frågan om det verkliga innehållet i en eventuell riksdagsskrivelse i ämnet.

Under sådana omständigheter och då Konungens rådgivare enligt sin ämbetsplikt äro skyldiga att avstyrka åtgärder, som kunna betecknas som överdrifter i av motionären angivna hänseenden, anser utskottet icke lämpligt att härutinnan göra anhållan hos Kungl. Maj:t. Utskottet vill dock i anslutning till vissa i motionens motivering uttalade önskemål framhålla, att endast de för det verkliga behovet betingade åtgärderna måtte tillgripas för att skydda vårt lands neutralitet samt att all nödig hänsyn bör av de militära myndigheterna tagas till trängande behov, som påfordra permittering av till militärtjänst inkallade, och särskilt att möjlighet beredes de politiskt röstberättigade att deltaga i de stundande riksdagsmannavalen utan att därvid drabbas av kostnader för resa till och från hemorten.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Lindhagens motion nr 268 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 augusti 1914.

På utskottets vägnar:

G. NIC. TORGÉN.

Närvarande: ordf., v. ordf., herrar *Lindley, Lyberg, Andersson* i Knäppinge, *Johansson, Bengtsson* i Kullen, *Lindström, Mossberg och Bårg*.

Reservation mot viss del av utskottets motivering av herrar v. ordf., *Andersson* i Knäppinge, *Bengtsson* i Kullen och *Johansson*.
